

Література

1. Дергачова В.В., Скоробогатова Н.Є., Шик Л.М. Облік у зарубіжних країнах : [навч. посіб.]. К.: НТУУ «КПІ», 2011. 257 с.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Наказом М-ва фінансів України від 30 лист. 1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 16.05.2021)
3. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 16.05.2021)
4. Фоміна Т.В., Пугаченко О.Б. Внутрішній контроль процесів матеріального забезпечення в системі управління підприємством: Монографія / за ред. Г.М. Давидова. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 200 с.

УДК 657

Пушкар М.С.,
д.е.н., професор,
професор кафедри фінансового контролю та аудиту,
Західноукраїнський національний університету

СИСТЕМА ОБЛІКУ ВИМАГАЄ КАРДИНАЛЬНОГО ОНОВЛЕННЯ

Україна поступово входить у постіндустріальну епоху розвитку, яка ґрунтується на використанні інформації про природу, людину та її мислення, що дає можливість розвивати технології, техніку й знання людства для підвищення ефективності практичної діяльності будь – якого підприємства.

На жаль, облік до цього часу не перетворився у розвинуту науку, а залишається, (без перебільшення) простим набором процедур для обробки даних та отримання стандартних економічних показників фінансової звітності, які залишаються десятки а то й сотні років без принципових змін. Збільшення чисельності дослідників (докторів і кандидатів наук) ні в якій мірі не змінюють теорію обліку на краще і тому практика закономірно нехтує такою теорією та шукає незвичних для обліку методів обробки даних у відповідь на зростаючі вимоги менеджерів щодо необхідної для виконання їх роботи інформації в реальному часі. У зв'язку з цим в наш час ключовою і актуальною проблемою облікової науки стає формування нової теорії, адекватної складності економічних процесів постіндустріального суспільства.

Аналіз літературних джерел з різних проблем обліку свідчить про те, що їх тематика на 90% пов'язана з фінансовим обліком (практично цей напрям облікової науки розвивали в різні часи такі зарубіжні та вітчизні автори, як Шерр І.Ф., Шмаленбах Е., Леоте Е.П., Рудановський О.П., Сіверс Є.Є., Кіпарісов М.А., Барац С.М., Лозинський А.І., Помазков М.С., Жебрак М.Х.,

Макаров В.Г., Белобородова В.А., Наринський А.С., Гарифуллін К.М., Мухін О.Ф., Маргуліс А.Ш., Соколов Я. В., Палій В.Ф., Німчинов П.П., Малишев І.В., Валуєв Б.І., Крамаровський Л.М., Мних Є.В., Гуцайлук З.В., Швець В.Г., Сопко В.В., Кіндрацька Л.М., Чумаченко М.Г., Крупка Я.Д., Кузьмінський А.М., Бутинець Ф.Ф., Білуха М.Т., Бондар М.І., Литвин Ю.Я., Левицька С.М., Максимова В.Ф., Нападовська Л.В., Малюга Н.М., Лучко М.Р., Легенчук С.Ф., Голов С.Ф., Дерій В.А., Линник В.Г., Кірейцев Г.Г., Жук В.М., Шевчук В.О., Кужельний М.В., Куцик П.О., Задорожний З.В., Чижевська Л.В., Брадул В.М., Рудницький В.С., Бруханський Р.Ф. та багато інших авторів, список яких надто великий і перерахувати всіх немає можливості, тому прошу вибачення у тих, кого не згадав.

Зрозуміло, що назвати конкретно роботи всіх авторів, які сприяли розвитку облікової науки в Україні, практично неможливо у цих коротких тезах, а дати довільно і випадково кілька робіт лише для формального списку посилок, означав би тенденційний підхід до аргументації своїх тверджень щодо вкладу науку цих авторів, що може бути виправданним лише для молодих і недосвідчених дослідників, які, таким чином, намагаються створити враження ерудитів.

Досвідчені та обізнані з творами зазначених авторів мої колеги без наведення формального списку робіт погодяться з тим, що неймовірно велика кількість книг присвячена виключно «бухгалтерському» обліку, які за своїм змістом, переважно, не відрізняються оригінальністю, оскільки вони трактують, як правило, лише положення стандартів та інструктивних матеріалів, що й робиться до цього часу, але в новій економічній системі України, з цим принципово не можна погодитися.

Мета моїх тез полягає у висуненні та доведенні справедливості гіпотези про неадекватність існуючої, збідненої на інформаційні ресурси парадигми обліку старого зразка, потребам бізнесу в розширенні нестандартної та різнобічної інформації, що викликає гостру необхідність формування нової парадигми на основі ІТ - технологій.

Запізнення з розробкою нової парадигми обліку загрожує бізнесу та суспільству втратою керованості економікою держави в умовах наростання рівня нестабільності середовища та відсутності належного моніторингу діяльності підприємств у просторово – часовому вимірі.

Багаторічні (понад 50 років) досліджень автора еволюції змісту обліку та його ролі в економічній системі країни дозволило зробити певні пропозиції стосовно розвитку системи обліку майбутнього.

Показовим є те, що господарський облік у наші дні знаходиться на тій же стадії розвитку, коли основним методом пізнання виступала класифікація економічних об'єктів підприємства та упорядкування процесів господарської діяльності з допомогою раціональних схем їх відображення, на так званих, рахунках обліку, що відбиває рівень пізнання економіки, принаймні, початку ХІХ століття.

Сучасна облікова наука не применшує і не відкидає значення методів одержання даних про об'єкти господарювання на основі органів відчуття людини, що закономірно відбивало та відбиває емпіричну стадію розвитку науки і було характерним для минулих історичних епох, але, разом з цим, вимагає від науковців доповнення існуючих методів дослідження фактів господарської діяльності новими науковими принципами і методами отримання знань, які можна виразити в теорії абстрактними поняттями і конструкціями.

Обмеження процесу пізнання багатоаспектної діяльності підприємства тільки методом відображення фактів господарської діяльності у схемах кореспонденції рахунків за стандартною класифікацією таких об'єктів як основні засоби, запаси, капітал, персонал, види виробництва, структура собівартості та інших складових єдиного фінансового обліку і нехтування інформаційними ресурсами, отриманими в інший спосіб, є алогічною поведінкою обліковців з точки зору інформаційного процесу в епоху формування інформаційного суспільства та можливостей комп'ютерної техніки.

Вивчення економічної поведінки діючого підприємства тільки на основі звітів фінансового обліку, які складають на основі сальдо на рахунках і субрахунках є, принаймні, не логічним в турбулентному середовищі (інфляція, збитковість бізнесу, надмірне втручання держави в мікроекономіку, нереальність оцінки активів, відсутність інформації для операційного і стратегічного менеджменту, недостатня кваліфікація кадрів тощо), дає спотворену уяву про господарську діяльність, а вірніше, взагалі не дає необхідної інформації, обмежуючись грошовим виміром фактів.

Облікові конструкції на основі чуттєвих образів облікової науки минулих епох не мають суттєвого теоретичного обґрунтування і пізнавального сенсу, оскільки ґрунтуються виключно на методах емпіричного рівня пізнання. Ці методи носять описовий характер і не розкривають сутності змісту науки про облік.

Дослідження науковцями проблем обліку фактично не носять теоретичного характеру, який вимагає розкриття цілісності системи та її теоретичних ідеалізованих об'єктів, які мають особливий сенс (наприклад, таких, як суб'єкт та об'єкт, факти господарської діяльності, згортання та розгортання фактів, формування підсистем обліку, розкриття сутності понять про дані та інформацію, структуру інформаційних ресурсів, роль обліку, як системи зворотного зв'язку, поняття про закони обліку та інші наукові категорії).

Теоретична наука, на відміну від емпіричної, розвивається на основі сформульованої концепції, постулатів, законів та інших взаємопов'язаних елементів науки, у якій є «тверде ядро» теоретичної програми досліджень. Така наука може розвиватися за допомогою дедуктивно-аксіоматичного методу, а утворююче її знання організовується в цілісну ієрархічну систему.

Наука має справу з фактами, але не кожний факт буденної свідомості стає фактом науки, оскільки факт науки є певною переробкою факту буденної свідомості за допомогою теоретичної концепції чи гіпотези. Теоретичні

концепції конкурують між собою відбираючи факти науки з одного й того ж емпіричного матеріалу і які по – різному осмислюються дослідниками (автор скептично відноситься до переважної більшості науковців з обліку стосовно володіння ними науковим апаратом, що перешкоджає їм контактувати з представниками інших наук і запозичувати у них методи отримання фактів і перетворення їх у корисну для бізнесу інформацію.

Поняття факту в обліковій науці, в певному сенсі, тотожне поняттю ідеального об'єкта, з якого отримують інформацію, проте, не можна протиставляти світ «ідеальних» об'єктів реальній дійсності. Будь-який факт обліку знаходить відображення у свідомості працівників і таке відображення виділяється у спеціальну функцію – переробку масиву фактів за певними алгоритмами й отримання інформації про оточуюче середовище.

Рівень відображення фактів господарської діяльності у свідомості менеджерів (нижчий, середній, вищий рівень менеджменту) має активний характер і залежить від розуміння людьми рівня організації системи обліку. У свого чергу, система обліку залежить від свідомості, як необхідності суспільної форми відображення об'єктів. Облікова система діє цілеспрямовано на зовнішній світ з метою перетворення даних про факти в інформацію у відповідності до інтересів підприємства і його системи управління.

Слід нагадати колегам, що облікова наука віднесена до групи наук про управління та адміністрування, що зобов'язує обліковців розглядати основну свою функцію, як механізм для сервісного обслуговування системи менеджменту підприємства.

УДК 657

Підлипна Р.П.,

д.е.н., доцент,

завідувач кафедри фінансів,

Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

АУТСОРСИНГ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

В умовах пандемії COVID-19 система внутрішнього контролю набуває неабиякого значення. Підприємствам необхідно адаптуватися до нових економічних умов, керівники повинні не лише забезпечити необхідну підтримку менеджменту з виділенням основних завдань внутрішнього контролю а й вжити всіх необхідних заходів для забезпечення ефективної роботи всієї команди.

У науковій літературі наводяться різні підходи до визначення переліку завдань внутрішнього контролю. Особливо гострими в умовах пандемії можна виокремити такі: контроль процесів виробництва і факторів, що впливають на формування собівартості [3, с. 59], моніторинг, виявлення відхилень фактичних витрат від запланованих та їх аналіз з метою регулювання, коригування планів